

Euroopa Tuleviku Konvent Euroopa ja Eesti tuleviku kujundamisel

Tunne Kelam (RiTo 5), Riigikogu aseesimees ja Euroopa asjade komisjoni esimees, Isamaaliit

Avalikkust tuleb maksimaalselt teavitada tulevikukonvendi tööst ning teha konvendi ja avalikkuse suhtlemine interaktiivseks: kodanikel peab olema võimalik aktiivselt väljendada konvendi liikmeile oma seisukohti ja muresid ning esitada küsimusi.

Nice'i tippkohtumisel 12.–13. detsembril 2000 panid Euroopa Liidu (EL) liidrid aluse Euroopa laienemisele, tehes vajalikke institutsionaalseid muudatusi. Kõigile liikmesriikidele oli selge, et EL-i praeguse valitsemisüsteemiga on raske saavutada üksmeelt, laienemine ei tee seda lihtsamaks, vaid keerulisemaks. Seetõttu kuulutas Nice'i Ülemkogu välja laiaulatusliku debati EL-i tuleviku üle. Nice'i lepingu lisas, mis on pealkirjastatud kui "Euroopa tulevikudeklaratsioon", julgustatakse eesistujariike Rootsit ja Belgiat alustama laiapõhjalisi arutelusid kõigi asjast huvitatud osapooltega – rahvusparlamentide ja avaliku arvamuse esindajatega (<http://www.euractiv.com>, 16.04.2002).

Nende arutelude põhjal tahetakse luua alus uutele reformidele, mida esitada 2004. aastal valitsustevahelisele konverentsile. Protsessi otsustati kaasata kandidaatriigid. 2001. aasta 7. märtsil alustati üleeuroopalisi debatte, juunis kutsus Göteborgi Ülemkogu EL-i riike üles tegema kokkuvõtteid debattidest riigi tasandil ja andma aru presidentuurile eesmärgiga valmistada ette Laekeni tippkohtumine.

15. detsembril 2001 Laekenis toimunud EL-i tippkohtumisel jõuti kokkuleppele "Euroopa Liidu tulevikudeklaratsiooni" suhtes, mis juhatab sisse EL-i reformid ja peaks viima Euroopa põhiseaduse vastuvõtmisele. Laekeni deklaratsioonil on kolm osa: 1) EL-i poliitilise situatsiooni analüüs; 2) väljakutsed ja reformid uuenevas EL-is; 3) üleskutse kutsuda ellu tulevikukonvent, mis töötaks välja kavandi tulevase Euroopa jaoks (<http://www.euobserver.com>, 15.12.2001).

Laekeni deklaratsiooni lahti mõtestades koorub välja neli alateemat:

- pädevuse jagunemine EL-i ja liikmesriikide vahel,
- rahvusparlamentide roll EL-i otsustusprotsessis,
- võimalused EL-i aluslepingute lihtsustamiseks ja
- põhiõiguste harta staatus.

Mainitud teemadega seondub omakorda laiem küsimustering. Neile vastamine peaks andma ideaaljuhtumil tervikliku nägemuse, mis suunas EL-i arendada, et ta vastaks kodanike ootustele, et tema institutsioonid ja otsustusmehhanismid oleksid võimalikult tõhusad ja demokraatlikud, õiguslik ülesehitus lihtne ja selge ning liidu roll sisemisest tugevusest tulenevalt ka rahvusvahelisel areenil mõjukas.

Rahvusparlamentide roll

Pädevuse jagunemisel EL-i ja liikmesriikide vahel ei ole selge suveräänsuse delegeerimine: kas tegemist on laenatud või lõplikult üleantud pädevusega ehk kas riikidel on suvalisel ajal võimalik varasemat olukorda taastada? Kuidas tagada subsidiaarsuse põhimõttest kinnipidamine? Võimalik, et tuleks taastada liikmesriikide pädevus valdkondades, mida pole otstarbekas reguleerida liidu tasandil. Või sisse seada pädevuskonfliktide lahendamiseks uus struktuur, luues kohtuliku kontrolli ehk konstitutsiooninõukogu, kus osaleksid ka liikmesriikide põhiseaduskohtunikud, või poliitilise kontrolli. Probleemiks on ka arusaamine pädevuse jagunemisest: kas keskenduda enam ühiselt teostatud pädevuse kontseptsioonile või rangelt jagatud kontseptsioonile? Võimalikud on seisukohad, kus toetatakse ühiselt teostatava pädevuse kontseptsiooni arendamist ning täpsustatakse eri otsustamistasandite (liit, liikmesriik, regioon) vastutust. Teised pooldavad ranget pädevuste piiritlemist ja kompetentside kataloogi sisseadmist. Kolmandad põhjendavad vajadust viia liikmesriikides läbi võimalikult piiratud põhiseaduslik reform, säilitades konstitutsionaalse pluralismi. Lõpuks oleks mõeldav variant mitte lõhkuda olemasolevat *acquis*'d. Kindlasti tuleks aga piiritleda EL-i tasandil seadusandliku ja täidesaatva funktsiooni teostamine ning sellest tulenevalt ümber kujundada institutsioonide rollid.

Rahvusparlamentide roll EL-i otsustusprotsessis kindlustab legitiimsuse ja esindatuse, mida teised struktuurid paraku ei suuda täies mahus tagada. Samas on nad valijate silmis muutunud suveräänsuse sümboliks, mis pakuvad ka kodanikele võimalust osaleda poliitilistes protsessides, sh Foorumil. Siin tõusetub rahvusparlamentide kui kodanike teavitamise ja arutelu edendajate, sh eriti Euroopa asjade komisjonide roll. EL-i küsimustega tegelevate parlamendi komisjonidega seonduvalt on arutatud ka nende komisjonide delegatsioonide konverentsi, nn COSAC-i tegevuse aluste muutmist ning nende pädevuse suurendamist. Komistuskiviks on osutunud riikide traditsioonidest ning poliitilisest otsustusprotsessist tulenev delegatsioonide erinevate mandaatide küsimus. Laiemas plaanis tähendab see, et nii COSAC-i kui ka EL-i küsimustega tegelevate komisjonide üldise rolli suurendamisel peaks nende pädevus kõigis liikmesriikides olema suhteliselt samalaadne. Siiani pole niisugust ühtlustamist toimunud.

Arvatavasti suurendatakse rahvusparlamentide rolli liikmesriikide tasandil. See tähendab kaasaraäkimist nõukogus esindatud valitsuse positsiooni kujundamisel ja EL-i seadusandluse järelevalves. Sel eesmärgil tuleks täiendada EL-i aluslepingute rahvusparlamente puudutavaid sätteid, tihendamaks infovahetust ja koostööd rahvusparlamentide ja EL-i institutsioonide, eriti Euroopa Parlamendi vahel. On esitatud ka ideid konvendi institutsionaliseerimisest ning rahvusparlamentide esindajaist Euroopa Parlamendi teise koja ehk senati moodustamisest.

Eesti seisukohad

EL-i lepingulise süsteemi lihtsustamiseks väljapakutud võimalused on tihedalt seotud eelseisva laienemisvooruga ja põhiõiguste harta vastuvõtmisega. Lepingute lihtsustamine ja koondamine on vajalik ennekõike EL-i lepingulise süsteemi ning EL-i ja liikmesriikide vahelise suhte korrastamiseks, samuti liidu sisemise struktuuri reformimiseks, mis

võimaldaks ületada sammastemudeli olulisi puudusi ning määrata EL-i tulevikusuunad. Üritatakse arvestada ka asjaolu, et senine lepingute süsteem koos arvukate protokollide ja deklaratsioonidega on nii kodanikele kui ka ekspertidele raskesti mõistetav.

Tulevase tervikliku konstitutsiooni väljatöötamise ettepanekud ja osutatud probleemid on veel laialivalguvad: kas ühe- või kaheosaline? Viimane on mõttekas, kui staatus oleks erinev (subordinatsioonisuhe) ning teise osa muutmisprotsess lihtsam. Peale selle tuleb selgitada, kas konstitutsioon peaks olema üldine või detailne, sisaldama konstitutsioonilisi põhisätteid ning liidu ja integratsiooniprotsessi eesmärke. Veel ei ole selge ka võimalik subordinatsioonisuhe EL-i ja liikmesriikide põhiseaduste vahel ning see, kas on vaja kohandada liikmesriikide põhiseadusi.

Arutelu objektiks on ka põhiõiguste harta staatus. Vaieldakse, kas muuta harta siduvaks ning liita ta Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga või vaadelda teda viimase suhtes kui alternatiivi. Pingelisi debatte on peetud harta ja liikmesriigi konstitutsiooni suhte üle. Välja on käidud kaks võimalikku seisukohta: esiteks, toetada põhimõtteliselt harta muutmist juriidiliselt siduvaks aktiks, ja teiseks, toetada EL-i ühinemist inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.

Eesti on välja töötanud positsioonid kõigi eelmainitud nelja teema kohta.

Pädevuse jaotust EL-i ja liikmesriikide vahel tuleks vaadelda kui liikmesriikide poolt liidule delegeeritud, laenatud pädevust. Siit tulenevalt tuleb tagada võimalus liikmesriikide pädevuse taastamiseks valdkondades, mida pole enam otstarbekas reguleerida liidu tasandil, samas aga toetada liidu pädevuse sujuvat kasvatamist integratsiooni võtmesektorites, saavutamaks EL-i suurenevat tõhusust. Toetada tuleks ühiselt teostatava pädevuse kontseptsiooni arendamist ning täpsustada erinevate otsustamistasandite (liit, liikmesriik, regioon) vastutust. Võimaliku variandina näeb Eesti seisukoht ette ka konstitutsiooninõukogu loomise pädevuse jagunemise küsimuste kaalutletud lahendamiseks ning subsidiaarsusprintsipi järgimist seal, kus see ei takista integratsiooniprotsessi üldist arengut. Kindlasti suhtub Eesti eitavalt kompetentside kataloogi.

Arutades rahvusparlamentide rolli EL-i tulevases otsustusprotsessis, tuleb ilmselt arvesse võtta rahvusparlamentide seadusandliku osakaalu mõningast vähenemist integratsiooniprotsessi käigus ning tagada ühtlasi liikmesriikide parlamentide kaasamine konkreetse valitsuse positsiooni kujundamisse, mida liikmesriigi valitsus nõukogus esindab. Rahvusparlamentidel on kasvav roll rakendatava EL-i seadusloome järelevalves. Peale selle pooldab Eesti soovi täiendada EL-i aluslepingutes rahvusparlamente puudutavaid sätteid ning tihendada infovahetust ja koostööd rahvusparlamentide ja liidu institutsioonide, eriti Euroopa Parlamendi vahel. Riigikogu rolli tugevnemist on ühemõtteliselt pooldanud Euroopa asjade komisjoni ja EL-i tuleviku ümarlaua liikmed, kes esindavad Riigikogu fraktsioone.

Eesti näeb põhiõiguste hartas integreeruva Euroopa lahutamatu osa, mille inkorporeerimine lepinguisse parandab kodanike sotsiaalset osalust ja muudab neile mõistetavamaks liidu vajalikkuse. Arutleda tuleks eelkõige harta inkorporeerimise tehniliste aspektide üle.

Konvendi juhtorganid

EL-i liikmesriikide kokkuleppel hakkab konvent arutama suuremastaabilisi küsimusi, nagu EL-i lepingute lihtsustamine ja Euroopa konstitutsiooni vastuvõtmine, Euroopa Komisjoni presidendi ametissenimetamine, vastutuse jaotus liikmesriikide ja EL-i vahel ning rahvusparlamentide roll EL-i otsuste tegemise protsessis.

Konvendi töö hõlmab kolme faasi:

- märts – 21. juuni 2002 (Sevilla tippkohtumiseni) – probleemide ärakuulamine, uuringud ja Euroopa kodanike ootuste ja vajaduste selgitamine;
- juuni – sügis 2002 – erinevate ettepanekute sidustamine ja nende mõju süvaanalüüs;
- sügis 2002 – kevad 2003 – eri formuleeringute puuduste ja eeliste võrdlus, ühe kindla formuleeringu selekteerimine.

Konvendi ettepanekud saavad järgmise, 2003. aastal peetava valitsustevahelise konverentsi aluseks (EurActiv.com 16.04.2002).

Konvendi koosseisu kuuluvad 16 Euroopa Parlamendi liiget, igast liikmes- ja kandidaatriigist üks valitsuse ja kaks parlamendi esindajat ning kaks Euroopa Komisjoni esindajat (EUobserver 11.01.2002). Laekeni tippkohtumisel valisid EL-i liidrid välja ka Euroopa Tuleviku Konvendi presidendi, kelleks sai endine Prantsusmaa president Valéry Giscard d'Estaing.

Tõstatus küsimus, kas seitsmekümne viie aastane president suudab vajalikul määral organiseerida konvendi tööd ning luua sidemed nooremate põlvkondadega; suurem osa liikmesriike oli algul tema nimetamise vastu. Otsustavaks sai Prantsusmaa presidendi Jacques Chiraci sihikindlus ning nn Belgia kompromisside kasutamine – teistele kandidaatidele pakuti asepresidendi rolli. Suured liikmesriigid nagu Saksamaa, Hispaania, Itaalia ja Suurbritannia nõustusid kohe Chiraci ettepanekuga. Vastu olid väikeriigid, kes aga antud olukorras ei pidanud võimalikuks kasutada vetoõigust, sest sellele oleks momentaanselt järgnenud poliitiline kriis. Kompromissina said konvendi asejuhatajaks endine Itaalia peaminister Giuliano Amato ja endine Belgia peaminister Jean-Luc Dehaene.

Konvendi president Giscard d'Estaing näeb oma töös intellektuaalset väljakutset, milles konvent on kui 21. sajandi Euroopa kontseptsiooni peegeldus (EUobserver 18.03.2002). Ta on seisukohal, et konvent peaks visandama 50 aasta arengusuuna ega piirduma vaid lihtsakoelise EL-i lepingute ühtlustamise ja järelevalve ülesandega. Konvendi eesmärk on valitsustevahelisele konverentsile esitamiseks ette valmistada täiuslik ja ainulaadne dokument, mis oleks põhiseaduslikuks vahendiks.

Giscard d'Estaing on võrrelnud Euroopa Tuleviku Konventi omaaegse Philadelphia konvendiga, mis aitas ette valmistada Ameerika Ühendriikide 1787. aasta konstitutsiooni, unustamata sealjuures märkida, et tööd juhatanud Benjamin Franklin oli sel ajal kaheksakümneaastane. Mitu vaatlejat on märkinud, et Giscard d'Estaing annab kindlasti oma parima konventsiooni töö laabumiseks, sest unistab Euroopa konstitutsiooni "isaks" olemise

tiitlist (EUobserver 7.02.2002). Giscard d'Estaing on tõrjunud konvendis ettepanekud võtta arutluse alla föderalismite teema, sest see jaotaks konvendi liikmed automaatselt kahte leeri (EUobserver 18.03.2002). Küsimus on hoopis selles, kuidas jaotub pädevus ja vastutus EL-i ja liikmesriikide vahel.

Kuigi nii konvendi president kui ka föderalistliku liikumise liikmed on väljendanud soovi korraldada üleeuroopaline referendum Euroopa tuleviku konstitutsiooni suhtes, puuduvad selleks vastavad struktuurid. Veelgi enam, idee ise on vastuolus paljude liikmesriikide konstitutsiooniga (EUobserver 9.03.2002).

Konventi juhatab 12-liikmeline presiidium, kuhu kuuluvad peale presidendi ja kahe asepresidendi Euroopa Komisjoni esindajaina volinikud António Vitorino ja Michel Barnier.

Euroopa Parlamendi esindajaiks tulevikukonvendi presiidiumis said poliitiliste liidrite kokkuleppel Ínigo Méndez de Vigo (Hispaania konservatiivide esindaja), ühtlasi konventi kuuluvate europarlamenti liikmete liider, ning Klaus Hänsch (Saksamaa sotsialistide esindaja).

Konvendi presidendi sõnul ei taha ta lasta tekkida situatsioonil, kus võim ja vastutus on vaid presiidiumi käes. Ta on kavandanud ülesannete jaotuse, mille kohaselt asepresident Dehaene tegeleb kodanikeühiskonna küsimustega ja asepresident Amato koostab konventsiooni teksti (EUobserver 7.02.2002).

Konvent töös

28. veebruaril 2002 kogunes Brüsselis esimene konvent. Konvendis osaleb 28 riiki, kokku saadakse vähemalt korra kuus. Konvendis on 105 täisliiget, 100 asendajat ja 12 vaatlejat, seega kokku 217 inimest.

Kõige parem positsioon on Prantsusmaal, kellel on 12 kohta. Talle järgneb 11 kohaga Suurbritannia, kellele annab mõjuva positsiooni asjaolu, et konvendi peasekretariaadi juhatajaks määrati britt John Kerr. Neile järgnevad 10 kohaga Saksamaa, Portugal ja Itaalia ning 9 kohaga Austria ja Taani. Ülejäänud osalejad on esindatud 6 kohaga.

Konvendi töö põhieesmärk on valmis kirjutada baasleping, mis peab paika panema EL-i lõppsuunad, sh kompetentsi jaotuse, instrumendid ning põhiõiguste harta põhimõtted. EL-i liikmesriikide riigipead on esitanud konvendile 52 küsimusega paketi, millele oodatakse vastust uue konstitutsiooni või praeguste lepingute muutmise näol. Mitme poliitiku meelest on konstitutsioon vajalik selleks, et saavutada suurem sõltumatus Ameerika Ühendriikidest. Ka Euroopa Komisjoni volinik Barnier on rõhutanud valikut iseseisva Euroopa või Ameerika mõju all oleva Euroopa vahel (EUobserver 27.02.2002). Ta väitis, et Ministrite Nõukogu võiks käsitada Euroopa teise kojana – riikide kojana, mis tegutseks seadusandja rollis.

Tõenäoliselt on Euroopa Tuleviku Konvendi ettepanekute esimest koondprojekti oodata sügisel. Seejärel loodetakse saada kiiresti liikmesriikide riigipeadelt vastukaja, et ette

valmistada konstitutsiooni heakskiitmine 2003. aasta sügisel toimuval Rooma tippkohtumisel.

Mõnele kandidaatriikide esindajale oli üllatav eesistujamaa Hispaania otsus mitte kutsuda neid presiidiumi valimisele. Seda põhjendati asjaoluga, et kandidaatriikide esindajad presiidiumisse nagunii ei kuulu. Euroopa Parlamendi liige taanlane Peter Skaarup pidas sellist lähenemisviisi kummaliseks ning lisan, et niisugune vahetegemine viib automaatselt A- ja B-kategooria konvendiliikmete tekkeni. Soome sotsiaaldemokraat Kimmo Kiljunen hoiatas, et konvent, mis pidi looma uue Euroopa, juhitakse valesse suunda (EUobserver 22.02.2002). Laekeni deklaratsiooni kohaselt on kandidaatriikide esindajail tõepoolest samasugused õigused kui liikmesriikide omadel, v.a liikmesriikide kokkulepitud otsuste blokeerimine. Kandidaatriigid said võrdõigusliku seisundi eest tehtavaile jõupingutustele hinnatavat toetust ja mõistmist EL-i liikmesriikide parlamendiliikmeilt, eriti COSAC-i konverentside käigus.

Oma avasõnavõttus konvendi esimesel istungipäeval väljendasin seisukohta, et konvendi keskne probleem on leida tasakaalustatud ning interaktiivne suhete vorm ühelt poolt presiidiumi ja teiselt poolt liikmeskonna vahel. "On väga tähtis, et konvendi igal liikmel oleks võimalus etendada selle organi töös võimalikult aktiivset osa, k.a õigus uute päevakorrapunktide algatamiseks. Tahaksin rõhutada ka rahvusparlamentide esindajate ühist arusaama, mille järgi konvendi sekretariaadi koosseisu tuleks lülitada ka rahvusparlamente esindavad ametnikud. Seejuures loodame konvendi liikmetena nii presiidiumilt kui ka sekretariaadilt tõhusat ja kiiret tagasisidet, mis kajastaks toimunud arutelusid ja esitatud ettepanekuid. Selline vastastikune suhtlemine annaks praktilise võimaluse väärtustada ja ellu rakendada konvendi presidendi esitatud ideed, mis rõhutab valmisolekut ärakuulamiseks.

Tahan juhtida tähelepanu konvendi vastutusele pakkuda demokraatia defitsiidi probleemidele oma lahendus. See tähendab, et Euroopa tulevase institutsionaalse mudeli lahenduste otsimisel ei tohi me unustada subsidiaarsuse põhimõtet. Otse vastupidi – meie ülesanne on selle põhimõtte ellurakendamist igati stimuleerida, õhutades Euroopa kodanikes valmisolekut tulla välja omaenda algatustega, võtta endale vastutus nende eest ning kujundada välja kohaliku tasandi koostöövõrgustik. Kui see õnnestub, siis kujuneb meie maailmajagu Euroopa kodanike ühiseks turvaliseks koduks."

Konvent ja Riigikogu

Kuigi Riigikogu pidas Euroopa Tuleviku Konvendi töös osalemist oluliseks, takerdus esindajate valimine. Raskused jõuda erakondade vahel kompromissile ei jäänud märkamata ka väljaspool Eestit. Tõsiasi, et Riigikogu ei suutnud mitmel katsel otsusele jõuda, märgib ära selle aasta 20. veebruari võrguväljaanne EUobserver. Heakskiitu ei leidnud väliskomisjoni ettepanek nimetada üheks kandidaadiks Toomas Hendrik Ilves Mõõdukate erakonnast, seetõttu venis kogu protsess. Ettepaneku poolt hääletas vaid 35 liiget. Pärast mitut katset otsustati, et Eesti parlamenti hakkavad esindama Riigikogu aseesimees ja Euroopa asjade komisjoni esimees Tunne Kelam ning Riigikogu aseesimees Peeter Kreitzberg (Riigikogu juhatuse otsus nr 63, 26. veebruar 2002). Valitsuse esindajaks nimetati endine Eesti president Lennart Meri, asetäitjaks Henrik Hololei.

Konvendi senine töö on näidanud rahvusparlamentide esindajate üksmeelt, mille kohaselt valitud rahvaesindajaile peaks konvendi aruteludes kuuluma suurem sõna- ja otsustusõigus. Ere näide oli konvendi esimese istungi eel kujunenud rahvusparlamentide üksmeelne seisukoht, mis protestis otsustusõiguse liigse keskendamise vastu presiidiumi kätte ning nõudis võimalust parandusettepanekute esitamiseks töökorra eelnõusse. Nii tugeva surve tulemusena loobus presiidium algsest seisukohast ning töökorra vastuvõtmine lükati järgmisele istungile. Uus projekt arvestas liikmete ettepanekuid osaliselt, jättes siiski välja kandidaatriikide esindajate soovid seoses nende võimaliku eriarvamuse ja selle kajastamisega ning kandidaatriikide keelte kasutamisega konvendi istungeil.

Positiivse märgina võib esile tuua Sloveenia parlamendi eurointegratsiooni komisjoni esimehe Lojze Peterle valimise presiidiumisse. Valimisele eelnes eeltöö kandidaatriikide ja EL-i liikmesriikide rahvusparlamentide delegaatide hulgas. Lepiti kokku, et Peterle ei esinda ainuüksi kandidaatriikide parlamente. Üldisemas plaanis rõhutati, et erirühma moodustamine kandidaatriikide baasil oleks vale samm – arutatakse ju kogu Euroopa tulevikku, s.t aega, mil enamik praegustest kandidaatidest on suure tõenäosusega liikmesriigid. Peterle staatus presiidiumis on seni suhteliselt ebaselge, kuid tähtis on, et parlamendiliikmete kuulumise tõttu konvendi juhtorganisse on õigeaegne info ja tausta saamine tunduvalt lihtsam.

Konvendi kolm istungit on näidanud, et selgete alusdokumentideta on arutelu ja sõnavõttude sisuline tase väga erinev ning laiapõhjalise foorumi juhtimine keeruline. Oma osa selles etendab konvendi dokumentatsiooni töötlemine sekretariaadi poolt, mida on tugevasti kritiseeritud. Vaatamata mahukale kodutööle, mille eest vastutavad delegaadid ja nende sekretariaadid, edastab just konvendi sekretariaat saadetud dokumendid kõigile liikmetele.

Mainisin konvendi plenaaristungile eelnenud rahvusparlamentide delegaatide kohtumisel, et pean konvendi töös vajalikuks maksimaalse avatuse saavutamist: avalikkusele ja kodanikele tuleb tagada maksimaalne info konvendi tööst ning teha samal ajal konvendi ja avalikkuse suhtlemine interaktiivseks, s.t kodanikel peab olema võimalus teavitada konvendi liikmeid oma seisukohtadest ja muredest, esitada küsimusi.

Konvendi töö on näidanud, et kõik osalejad on valmis tõsiseks sisuliseks tööks, samas võib senist tegevust üldisemalt kokku võtta kui kolmeminutiliste kõnede ärakuulamist. Kolmandal istungil tehti siiski positiivne otsus, et teatava arvu ettekannete esitamisele järgneb kommentaaride voor. Praktilise poole vajakajäämised mõjutavad kindlasti ka üldist suhtumist konvendi töösse ning panevad suurema raskuse individuaalseile osalejaile või riikide delegatsioonidele.

Toimunud mõttevahetuse põhjal on veel raske teha üldistusi või leida ühte-kahte läbivat suunda, mis leiaksid konsensuse baasil tegutseva konvendi üldise heakskiidu.

Ükski sõnavõtja pole toetanud EL-i kui uut superriiki, samas on väga erinevad nägemused liidust kui süsteemist. Üldlevinud on arusaam, et liit peab etendama globaliseerivas maailmas suuremat ja ühtsemat rolli, kuid detailides ollakse eri seisukohtadel.

Liidu volituste kontekstis on suhtumine pädevuste jaotamise suhteliselt ebahühtlane: pädevuste tagasivõtmise osas EL-ilt valitsevad erinevad arvamused, samas võib täheldada üldist soovi Euroopa tasandi tugevdamiseks julgeoleku ja siseküsimuste lahendamisel. Pädevuste kindel, fikseeritud kirjalik piiritlemine on saanud negatiivse suhtumise osaliseks, eeskätt niisuguse süsteemi jäiga olemuse ning kord otsustatud mudeli muutmise raskuse tõttu.

Noored Euroopa tulevikust

Mai istungil on kavas hakata ette valmistama konvendi töörühmi, need peaksid tegevust alustama juunis. Presiidiumi ettepanekul on loomisel kuus rühma, arvatavasti on kavas neid veel lisada, sest olemasolev nimekiri ei kata nelja põhiküsimust.

Juulis toimub konvendi tööga paralleelselt noortekonvendi istung. Noortekonvent sarnaneb oma ülesehituselt päris konvendiga, kuid selle liikmete valimine (sh valimise kriteeriumid) on iga osalejariigi siseasi. Noortekonvendilt oodatakse värskaid ideid ja uusi nägemusi EL-i toimimise ja Euroopa tuleviku kohta.

Eesti seisukohalt on konvendi ja EL-i kontekstis vajalik riigisiseste seisukohtade ja kokkulepete õigeaegne saavutamine efektiivse ja hästi toimiva koordinatsioonisüsteemi kaudu ning valminud seisukohtade aktiivne edastamine konvendis, hiljem liikmesriigina ka vastavais institutsioonides ja riikidevahelisel tasandil.